

Zemlje sa velikim nacionalnim tržištem pridavale su veći značaj izravnim u odnosu na neizravne poreze. Djelovanje gospodarske politike sa strane ponude mjenja pogleda u svezi odnosa izravnih i neizravnih poreza. Male zemlje, prije i sada, objektivno nisu bile u stanju, preferirati izravne u odnosu na neizravne poreze, zbog izloženosti svog gospodarstva vanjskim utjecajima. Mala zemlja ima tek ograničene mogućnosti za vođenje ekonomske politike, općenito, dok je velika zemlja u "povoljnijem položaju" jer posjeduje veći stupanj autonomnosti. Rastuća globalizacija, u uvjetima treće tehnološke revolucije, rezultira pomakom pojma "veliko nacionalno tržište". Danas je prilično neodređen pojam što znači veliko nacionalno tržište. Granice "dostatnosti" nacionalnog tržišta toliko su se proširile da čak i SAD formiraju regionalnu tržišnu strukturu.

Porezna struktura određena je ekonomskom politikom, a koja je sama zasnovana na ekonomskoj teoriji. U ovom ćemo radu pažnju posvetiti "rasponu" ekonomske politike u primjeni kako bi mogli identificirati temeljne odnose i međuzavisnosti od značaja za kreiranje poreznog sustava. Pri tome se neće razmatrati ekonomska teorija, ne zato što ona nije značajna, već zato jer, kako to pokazuju praksa, uvijek se radi o nekoj "kombinaciji teorija" na kojem se temelji gospodarska politika.

Za potrebe naše analize čini nam se primjerenim razmatrati "raspone" u politikama. Pri tome, mislimo da je prihvatljivo kao ugaone točke odrediti kejnzijanizam, s jedne strane, i monetarizam, s druge strane. Ovaj pristup, čini nam se pogodnim, jer odgovara našoj temeljnoj zadaći da na temeljima i načelima gospodarske politike, pri čemu nas ne interesiraju posebnosti pojedine politike, preciznije odredimo temeljne odredbe poreznog sustava. Ima li se u vidu granice stabilizacije jasno je da sustav treba omogućiti djelovanje ekonomskoj politici u rasponu mogućih odstupanja u okviru kratkoročnog ciklusa. Razlog za ovakav pristup nalazimo u činjenici da Hrvatskkoj predstoji dinamičan razvoj što znači da je saglediv vremenski horizont gospodarskog sustava u srednjem roku što se odnosi i na porezni sustav. Temeljni uvjeti kratkoročnog ciklusa, kao što nam praksa potvrđuje, su u osnovi poznati. Ovo je značajno jer omogućuje tokom analize preciznija određenja što jest a što nije primjereno gospodarskom sustavu odnosno poreznom sustavu u slučaju male i otvorene zemlje kakva treba biti Hrvatska. Naše razmatranje će se ograničiti, kao što smo istaknuli, na sučeljavanje pristupa gospodarskoj politici temeljem stavovima kejnezijanaca i monetarista. Ostale gospodarske politike kao što je: intervencionizam, ekonomika ponude, te racionalna očekivanja smatramo da su obuhvaćeni rasponom motrišta monetarističke i kejnezijanske gospodarske politike. Iako, stoji primjedba da je intervencionizam nastao iz protekcionizma, u realnom životu, ipak se može ustvrditi da intervencionizam, danas, svoje temelje nalazi u kejnezijanskoj odnosno monetarističkoj politici kao što je protekcionizam svoje temelje nalazio u liberalizmu.

Zasluga je Keynesa i kejnzijanaca što je fiskalna politika gotovo pola stoljeća bila temeljni instrumentarij gospodarske politike.

Kako je za kejnzijance opća ravnoteža zapravo tek poseban slučaj njihove teorije to je upravo određenje odstupanja od opće ravnoteže značajna za nosioce ekonomske politike. "Uvjeti primirja između dva tabora (kejnzijanaca i neoklasičara - napomena G.S.) obuhvaćaju dvije široke postavke: 1) model koji je Keynes smjelo nazvao svojom "općom teorijom" nije drugo do poseban slučaj klasične teorije, dobiven tako da su klasičnoj teoriji nametnute stanovite ograničavajuće pretpostavke; i 2) ejnzijanski "poseban slučaj", mada teorijski trivijalan, nije ništa manje važan, jer se pokazuje da je on u stvarnom svijetu bolji vodič nego opća (ravnotežna) teorija."

Odnos kejnezijanaca i monetarista, koji su uspješno osporili kejnzijizam, služiti će nam kao prihvatljiva inventarizacija raspona prisutnih politika općenito, te će omogućiti "komponiranje" mogućeg poreznog sustava primjerenog slučaju Hrvatske.

"The General Theory of Employment, Interest and Money, Johna Maynarda Keynesa označila je revoluciju u ekonomskoj teoriji i početak "moderne makroteorije". Nijedan drugi ekonomski rad u ovom stoljeću nije bio predmetom ni približno tako golemog mnoštva komentara i kritike kao Opća teorija."

Opća teorija ravnoteže pretpostavlja da ponuda i potražnja određuju relativne cijene, sukladno elastičnostima, dok novčana masa koja je, u osnovi egzogeno određena, apsolutne cijene.

Kako je, u terminima opće ravnoteže, proces prilagođavanja, trenutno to ne dolazi do procesa ispreplitanja realnih i nominalnih tijekova u složenom procesu "usaglašavanja" u vremenskom tijeku. Prema tome, sve cijene činilaca, odnosno dobara i usluga, su fleksibilne.

Velika ekonomska kriza je pokazala da su temeljne pretpostavke opće ravnoteže izostale. Cijene nisu fleksibilne, kamate se ne smanjuju, devizni tečajevi se ne prilagođavaju kao ni nadnice što znači da se ne uspostavlja nova ravnoteža, koju karakteriziraju takvi odnosi u relativnim cijenama, koja bi trebala omogućiti punu zaposlenost. Proizvodnja i zaposlenost se smanjuju. Kako je relativan pad proizvodnje i zaposlenosti brži od relativnih promjena cijena to se rješenje o nužnosti intervencije države nameće samo od sebe.

Država mora preuzeti ulogu "čistača" jer se tržište nije u stanju u primjerenom roku prilagoditi novim uvjetima. Osnovni zadatak države je da se zaustavi ili bar uspori pad potražnje za činionicima proizvodnje, robama i uslugama. Potražnja, prema tome, utječe na proizvodnju, dok krivulju ponude određuju troškove proizvođača.

Kako je nedovoljna potražnja zapravo izvedena iz neelastičnosti cijena na promjene u realnoj sferi proizvodnje to je temelj neslaganja, na relaciji opće teorije ravnoteže (i manje više svih pravaca ekonomske misli i gospodarske politike koje se temelje na njoj) - kejnezijizam, u brzini prilagođavanja cijenama, i odnosa brzine prilagođavanja realnih i novčanih tijekova.

Promišljanje o kretanjima, novčanim i realnim, u okviru opće ravnoteže odvija se na determinističkim temeljima; Keynes svoje promišljanje problemima kretanja pojedinih varijabli promatra u uvjetima neizvjesnosti. Ponašanje pojedinaca temelji se na graničnoj sklonosti potrošnji, poduzetnika na marginalnoj učinkovitosti kapitala, dok vlasnik kapitala svoje ponašanje temelji na preferenciji likvidnosti.

U okviru opće teorije ravnoteže budući učinci se diskontiraju kako bi se u sadašnjosti mogla donijeti odluka. Neizjesnost takav pristup čini nepouzdanim. Neizjesnost se izvodi iz različitih očekivanja koja se i sama stalno mjenjaju. Pojednostavljeno, možemo reći da se očekivanja kreću crtom poslovnog ciklusa. U svakoj točki ciklusa očekivanja će biti različita, prema tome, i sadašnja vrijednost budućih očekivanja je neizvjesna. Što je vremenski horizont duži to je neizvjesnost veća.

Pitanje dohodaka činilaca proizvodnje, rada i kapitala, spada u temeljna pitanja ekonomske teorije jer je njihovo rješavanje od najvećeg značenja za gospodarski sustav i gospodarsku politiku. Značajne su mogućnosti poreznog tretmana rada i kapitala. Stoga je neophodno ukazati na temeljne razlike između ovih dviju škola. Od prihvaćanja jednog ili drugog rješenja, dakle kejnezijanaca odnosno monetarista, ovisiti će i temeljno ustrojstvo porezne strukture.

Nadnice nisu rezultat ponude i potražnje na tržištu rada (da ne govorimo o sve manjoj mogućnosti određenja što bi imao biti "jedinični" rad kako bi se ispunio uvjet homogenosti inputa sukladno teoriji opće ravnoteže) smatraju kejnezijanci. Cijena rada određena je dohotkom i efektivna potražnja za radom je ovisna o kretanju dohotka. U pogledu poreznog sustava od

temeljnog je značaja kako se formiraju cijene rada. Da li je, i u kojoj mjeri, prisutna fleksibilnost nadnica u realnom izrazu utjecati će u kojoj mjeri nadnice mogu biti predmetom oporezivanja. Ukoliko su doista nefleksibilne na smanjenje u realnom izrazu znači da će kapital snositi poreznu obvezu čime će se poremetiti odnos kamatne i profitne stope. U dugom roku kapital će se prilagoditi promjenjenim uvjetima tako da će napustiti oporezovanu djelatnost.

Kamata nije rezultat ponude i potražnje na tržištu kapitala, ili naknada za odloženu potrošnju, već je premija na preferenciju likvidnosti u uvjetima neizvjesnosti (što sugerira određenje kamate na temelju preferencije likvidnosti i iz špekulativnih razloga). Prema tome, manipulacija likvidnošću od strane centralne banke odredit će kamatne stope. Moguće, je dakle, manipulirati kamatnim stopama i tako pojačavati privrednu aktivnost.

Uporišne točke kejnzijanizma mogli bi odrediti preferencijom likvidnosti (egzogeno, određeno povećanje/smanjenje novčane mase od strane monetarnih vlasti i, endogeno, o očekivanju pojedinaca), granična sklonost potrošnji (opseg potrošnje, koja je u funkciji dohotka i očekivanja, predstavlja potražnju), marginalna učinkovitost kapitala (pri datim očekivanjima određuje opseg investicija što određuje ponudu).

Opća teorija ravnoteže pretpostavlja da se prilagođavanje vrši trenutno. Monetaristi pretpostavljaju da je prilagođavanje kratkoročno nakon napuštanja "novčane iluzije", kod Keynesa prilagođavanje nastupa dugoročno jer neizvjesnost budućih događanja "prolongira" prilagođavanje.

Značajno je za napomenuti da, prema Keynesu, kamata nije u mogućnosti vršiti funkcije, kako je to prisutno u općoj teoriji ravnoteže jer: prvo, potražnja za investicijama nije osjetljiva na promjene u cijeni kapitala, i, drugo, potražnja za novcem je elastična u odnosu na kamatu u "zamci likvidnosti". Napuštanjem relacije kamatne i neto profitne stope, u uvjetima neizvjesnosti, čini investicije nestabilnim do te mjere da zapravo država ukoliko želi imati prihvatljivi nivo zaposlenosti mora izravno investirati. Navedena nefleksibilnost nadnica u realnom izrazu dodatno pogoršava očekivanja investitora.

Monetarizam je u osnovi određen: kvantitativnom teorijom novca, stabilna funkcija potražnje za novcem - stabilna brzina opticaja, promjena novčane mase utječe na nominalne kretanja a ne realne varijable, racionalna predviđanja i očekivanja privrednih subjekata. Pri tome se, jedni, u slamanju inflacije zalažu za odlučno i potpuno djelovanje svim raspoloživim instrumentarijem ne vezujući tu i takvu akciju sa cijenom te i takve ekonomske politike i drugi pripadnici koji se zalažu za postepeno slamanje inflacije imajući u vidu pored psihološkog i strukturni aspekt inflacije.

Na krivulju potražnje za novcem kejnzijanci djeluju regulacijom kamate. Prema tome, novčana masa je izvedena, zavisna varijabla. Monetaristi postupaju obrnuto. Oni reguliraju novčanu masu i kamata je, kao zavisna varijabla, izvedena veličina. Pojednostavljeno rečeno u konačnici razlika između kejnzijanaca i monetarista glede uloge novca i cijena je u slijedećem: kejnzijanci uzimaju novčanu masu kao endogenu varijablu dok monetaristi kao endogenu varijablu uzimaju cijene. Otuda postoji implicitna pretpostavka kejnzijanskog modela funkcioniranja u uvjetima mekog budžetskog ograničenja. I doista, vladavina kejnzijanizma bilo je doba rastuće inflacije. Welfare state ispravljan je mekim budžetskim ograničenjem. ili drugim riječima načelo pravednosti oporezivanja velikim je dijelom poništen inflatornim porezom.

Vratimo se razlikama i osporavanjima. Kejnzijanci osporavaju monetaristički pristup: prvo, nije novčana masa nezavisna varijabla već je to dohodak i stoga novčana masa je ta koja se prilagođava; drugo, i kad bi mijenjanje novčane mase prethodilo promjenama realnih varijabli to se ne bi odvijalo "pravilno"; i, treće, povećanje novčane mase rezultira većim povećanjem

cijena od povećanja realnih varijabli, dok smanjenje novčane mase utječe na brže smanjenje realnih agregata u odnosu na cijene. Drugi i treći prigovor valja povezati sa kretanjem brzine opticaja koji je za monetariste, u kratkom roku, stabilan. Teoretska osporavanja kejnzijanaca, kao što je to praksa pokazala, nisu našla primjenu u gospodarskoj politici.

Dosadašnje razmatranje stavova kejnzejianista i monetarista imalo je za cilj da, grosso modo, ukaže na temeljne stavove kejnzejianske i monetarističke teorije koje je nužno imati u vidu pri razmatranju ekonomske politike. Kao što je opće znano ne postoje čisti modeli ekonomskih politika.

Ovo je bilo značajno da su ukaže na temeljne elemente zašto je i u čemu kejnzejianizama dominirao od drugog svjetskog rata /zaprao od Velike kriz iz 1929. godine/ bila početkom sedamdesetih godina (višeputno povećanje cijene nafte) zamjenjena monetarističkom vladavinom.

Kejnzejianizam, se je povukao, uobičajeno se misli, jer se nisu mogli pokrivati budžetski deficiti dodatnom emisijom novca /inflacija je i onako bila visoka/ i jer se država pojavila na tržištu kapitala što je imalo za posljedicu "istiskivanje" /uključivši selektivni porezni tretman prihoda od obveznica/ privatnih investitora.

Mi nemislimo tako. Neuspjeh kejnzejianizma valja tražiti u dugoročno opadajućoj sklonosti investiranju privatnih investitora uslijed nedovoljno snažnih inovativnih impulsa. Nije bilo moguće, u postojećem modelu, štednju investirati u uvjetima stabilne privredne strukture, uz prihvatljivu dividendu određenu kao odnos neto porofitne i kamatne stope što su svakako očekivanja investitora morala uzimati u obzir. Država u tim i takvim uvjetima je bila pozvana da "amortizira" takva kretanja. Početkom sedamdesetih godina ovom je pridodana naftna kriza koja je bila dodatan snažan šok i kejnzejianska politika jer "pala na ispitu". Kako pri analizama tekuće gospodarske politike nije bilo učinkovitog odgovora od strane kejnzejianaca to je naftni šok za pojedine analitičare postao uzrokom sloma kejnzejianizma.

U osnovi kejnzejianizam je odstupio jer nije mogao biti primjerena podrška Trećoj industrijskoj revoluciji, dakle, dugoročnom valu (ciklusu) za čiju je uspješnu realizaciju valjalo intervenirati na strani ponude. Novi investicijski val Treće tehnološke revolucije zahtijevao je ekonomsku politiku koja će privrednu strukturu učiniti maksimalno varijabilnom kako bi ova mogla "upiti" nadolazeće tehničko-tehnološke promjene. U konačnici gospodarska politika je trebala podržati profitnu a ne welfare logiku.

Kejnzejianizam polazi od neelastičnosti cijena rada i kapitala - nadnice i kamate - i na taj način nužnosti državne intervencije jer privreda funkcionira u uvjetima ograničene konkurencije.

Monetaristi koji inzistiraju na funkcioniranju tržišta, bez obzira na moguće "krive signale" (postoje snažne povratne sprege koje uvijek dovode tržište u ravnotežni položaj) državna intervencija nije potrebna. Ona je, što više, smatraju monetaristi, štetna i neučinkovita.

Npuštanjem kejnzejianizma napušta se zaposlenost kao funkcija cilja i uvođenjem monetarizma uvodi se stabilnost cijena kao gospodarski cilj. Kejnzejianska koegzistencija rada i kapital se napušta i zamjenjuje je oštra konkurencija (oštra jer se konkurencija odvija u uvjetima tvrdog budžetskog ograničenja). Tako su stvoreni svi nužni uvjeti za pojavu i participaciju u ekonomskoj politici škola racionalnih očekivanja i ekonomija ponude.

Kejnzejianci su značajnu pažnju pridavali informacijama kako bi se odredila neizjesnost i utvrdila očekivanja. Od očekivanja je zavisila proizvodnja i zaposlenost (preko investicija) Škola racionalnih očekivanja ide dalje. Za pristalice ove škole pojedinci su potpuno informirani i nije moguće bilo kojom, pa ni poreznom politikom utjecati na gospodarska gibanja. Oni osporavaju potrebu bilo kakve gospodarske politike, pa time i porezne politike. Gospodarski sustav koji je

utvrđen i poznat dovoljan je okvir za učinkovito ponašanje pojedinaca. Treba istaći da model racionalnih očekivanja u uvjetima male zemlje koja pretežni dio svoje proizvodnje izvozi u toj mjeri je ovisna o okruženju da nije moguća značajnija gospodarska politika. Drugim riječima, stupanj uključenosti neke zemlje u okruženje (svjetsko tržište) određuje njezinu "samostalnost" u vođenju gospodarske politike. Otvorena zemlja će se prilagođavati izvanjskim utjecajima kako bi u kratkoročnom ciklusu poboljšala svoj položaj. Kriterijalna funkcija ponašanja nacionalnog gospodarstva je "uvezena".

Ekonomija ponude, mkoglo bi se reći, pozicionirala se na suprot kejnezijanaca. Dok kejnezijanci upraavljaju potražnjom ekonomija ponude djeluje na strani ponude. Ekonomija ponude se tako vraća A Smithu i D. Ricardu za koje je stvaranje bogatstva i faktorska raspodjela (što manjeg) poreznog opterećenja, grosso modo, cilj svakog nacionalnog gospodarstva i gospodarske politike. Ovo se, prema pristalicama ekonomije ponude, treba odvijati u uvjetima opće ravnoteže. Ovaj pristup gospodarskoj politici, po našem mišljenju, predstavlja temeljni poučak kojeg se moraju pridržavati male i otvorene zemlje. Kako su one izložene vanjskim utjecajima to je dinamiziranje razvoja, gotovo nemoguće zamisliti, bez djelovanja gospodarske politike na strani ponude.

Već je rečeno da su do sedamdesetih godina privrede bile karakterizirane: fiksnim deviznim tečajevima, niskim kamatnim stopama, visokim marginalnim poreznim stopama (dominacija poreza na dohodak), kumuliranjem javnog duga. Nakon naftnog šoka obilježja postaju: fluktuirajući tečajevi, promjenjive i općenito veće kamatne stope (kamatne stope se smanjuju sredinom devedesetih), smanjuju se marginalne porezne stope (na značaju dobijaju porezi na potrošnju), umjesto kumuliranja dugova i inflacije teret deficita izravno se prebacuje na gospodarstvo (manjim dijelom) i stanovništvo (pretežno) jer se traži uravnoteženi budžet koji će, osim toga, izravno ovisiti o kretanju dohotka. Šok terapija kojom se slama inflacija rezultira prilagođavanjem gospodarstva, stanovništva i države novim uvjetima tvrdog budžetskog ograničenja. Naime, tvrdo budžetsko ograničenje "čisti" privredu jer određuje zapravo realno ograničenje i kriterijalnu funkciju za razliku mekog budžetskog ograničenja kada je ograničenje samo nominalno. Deregulacija tržišta "oslobađa" činioce proizvodnje da formiraju svoju cijenu sukladno marginalnoj učinkovitosti. Ovo rezultira mogućnošću dinamiziranja privredne aktivnosti. Povećanje realnih kamata rezultira povećanjem štednje (na porast štednje također utječe povećanje neizjesnosti i nesigurnosti jer se smanjenju socijalna prava građana) i investicija koje se ostvaruju zbog "elastičnih" nadnica (određenih graničnom učinkovitošću rada) što omogućuje profitabilnu kombinaciju rada i kapitala.

Obnovljena konkurentnost na tržištu rada predstavlja prekid sa politikom "stalnog dohotka" kako ga je nazivao M. Friedman. Umjesto "izbirljivosti" radnici su se prisiljeni prilagoditi novim uvjetima tržišta na kojem vlada tvrdo budžetsko ograničenje. Polazi se od stava da je nužna prirodna stopa nezaposlenosti kako bi visina nadnica ostala na nivou marginalnog proizvoda. U realnom životu problem monetarne politike sastoji se, smatraju predstavnici jednog i drugog tabora, u neprimjerenosti količine novca u procesu reprodukcije a što nastaje uslijed nepredvidivosti kretanja brzine opticaja novca kao i vremenskog zaostajanja (trenutka uočavanja promjene nivoa privredne aktivnosti) emisije/povlačenja novca. Drugim rječima, postavlja se pitanje koja je potrebna količina novca u opticaju ili kako povezati rast novčane mase sa krealnim kretanjima u privredi.

Na kraju potrebno je ukazati na prisutnu intervencionističku politiku.

Intervencionistička politika zadržava koegzistenciju rada i kapitala (monetaristi je, kao što smo vidjeli, napuštaju), intervenira sa strane proizvodnje (monetaristi također interveniraju sa strane

ponude - novca) ali na selektivnoj osnovi sukladno koncepciji i strategiji razvoja (kejnzijanci su intervenirali sa strane potražnje). Za monetariste i pristalice politike intervencionizma nadnica je cijena rada i tretira se kao trošak (kejnzijanci su je tretirali kao varijablu potražnje). Općenito kako se je protekcionizam "napajao" iz laissez fairea tako intervencionizam svoje uporište nalazi u svim teoretskim pravcima.

Različitost u pristupu kod pristalica intervencionizma je država, koja je i dalje, nezamjenjivom (selektivna i koordinirana ekonomska politika), dok joj monetaristi osporavaju učinkovitost. Treba istaći da je značaj i uloga države, kod kejnzijanaca, određena neizravnim utjecajima na privrednu aktivnost država kod intervencionista se pojavljuje kao aktivni poduzetnik.

I dok je, u uvjetima slobodnog tržišta, za monetariste, profit temeljni cilj, za pristalice intervencionizma prednost se daje ukupnim učincima jer postoji hijerarhija ciljeva.

Intervencionizam u osnovi predstavlja odabir vodećih, po određenim kriterijima, grana i sektora kojima se usmjerava (relativno oskudna) štednja. Ovo se podržava koordiniranim instrumentarijem ukupne ekonomske politike pri čemu u odabiru i realizaciji takve politike učestvuje ograničeni broj sudionika. Ovo nije na crti procesa demokratizacije društva već je intervencionizam usmjeren u pravcu jačanja korporativne moći i utjecaja.

Kejnzijizam je zmjenjen monetarizmom (glavni predstavnici USA i Velika Britanija, zemlje europske unije) dok su druge zemlje više ili manje korigirale dotadašnju intervencionističku ekonomsku politiku (glavni predstavnici Japan, Kina i pacifički tigrovi). Ovo je samo opća slika i samo slika nekih, iako značajnih, zemalja.

Zaključno treba reći da je razlika, između kejnzijanaca, s jedne strane i monetarista, uključivši školu racionalnih očekivanja i ekonomiju ponude, s druge strane, u određenju endogenih i egzogenih varijabli. Uzimajući kvantitativnu teoriju novca za kejnzijance endogena varijabla se novčana masa, dok je za monetariste endogena varijabla cijene.

Glede ekonomske politike valja reći da je kejnzijizam od značaja za Hrvatsku u vrijeme obnove kada država treba i mora intervenirati kako bi se ratne strahote ublažile u najkraćem vremenu. Značaj kejnzijizma vidim u uvjetima recesije u okruženju (svjetskom tržištu), kao privremena mjera. Monetarizam, teorija racionalnih očekivanja i ekonomija ponude temelj su naše gospodarske pa time i porezne politike.

Iako je intervencionizam kompromitiran, jer je bio temeljem gospodarske politike u prethodnom sustavu, mišljenja smo da ga nije moguće zaobići. Teško bi bilo prihvatljivo rješenje da tržišne snage mogu dinamizirati privrednu aktivnost do te mjere da se smanji stupanj tehničko-tehnološkog zaostajanja Hrvatske. Bez dinamiziranja razvoja nema plimljenog uključivanja naše zemlje u svjetsko tržište. Selekcija je očito nužna. Pitanje je u kojoj mjeri postojeća gospodarska struktura može biti temelj za donošenje tako složene odluke. Ako privredna struktura to nemože postavljati se pitanje na temelju kojih kriterija će se donijeti odluka. Prema tome, može biti sporno na temelju kojih informacija treba donijeti odluku ali ne može biti sporno da li treba donijeti odluku o vodećim granama odnosno sektorima.

Izneseni zaključci trebali bi biti osnova u određenju prema postojećem poreznom sustavu kao i za prijedloge njegove dogradnje.

Zagreb, rujna 2000.

LITERATURA:

- Friedman, L.S.: Microeconomics policy analysis, McGraw-Hill, N.Y.,1984.
- Friedman, M.: Teorija novca i monetarna politika, Rad, Beograd,1973.
- Friedman, M.: Kapitalizam i sloboda, Globus - Š.K., Zagreb,1992.
- Frisch, H: Theories of inflation, Cambridge, London,1986.
- Jurković, P.: Fiskalna politika u ekonomskoj teoriji i praksi, Informator, Zagreb,1989.
- Kennedy, P.: Preparing for the Twenty-First Century, Hammersmith, London,1994.
- Keynes, J.M.: Opća teorija zaposlenosti, kamate i novca, CKD, Zagreb,1987.
- Kornai, J.: Anti-equilibrium, CKD, Zagreb,1983.
- Lancaster, K.: Introduction to Modern Microeconomics, R.M.C.P.C.. Chicago,1974.
- Lang, R.: Konceptcija i strategija razvoja, EIZ, Zagreb,1986.
- Lee, M.W.: Economic Fluctuations: Growth and Stability, IRWIN, Homewood,1959.
- Leijonhufvud, A.: O kejnzijskoj ekonomici i o ekonomici J.M.Keynesa, CKD, Zagreb, 1983.
- Levinston, C.: Capital, Inflation and the Multinationals, G.Allen i Unwin, London 1974.
- Mandell, E.: Kasni kapitalizam, CKD,1981.
- Marshall, A.: Načela ekonomike, CKD, Zagreb,1987.
- Marx, K.: Temelji slobode, Naprijed, Zagreb,1974.
- Meade, J.: Inteligentna ekonomska politika, CKD, Zagreb,1990.
- Modigliani, F.: Rasprava o stabilizacijskoj politici, CKD, Zagreb,1991.
- Musgrave, R. A.: Fifty Years of Public Finance u: International Institute of Public Finance, WSUP, Detroit,1987.A.
- Musgrave, R.: Teorija javnih finansija, Naučna knjiga, Beograd,1973.
- Musgrave, R.A.: Fiscal systems, Yale university press,1969.
- Musgrave, R. i P.: Javne financije u teoriji i praksi, IJF, Zagreb,1993.
- Napoleoni, C.: Ekonomska misao dvadesetog stoljeća, CKD, Zagreb,1982.
- Pertot, V.: Japan u žarištu privredne politike, SNL, Zagreb,1978.
- Pertot, V.: Ekonomika valutnih tečajeva, Informator, Zagreb,1986.
- Pertot, V.: Teorija dispariteta troškova, cijena i valuta, Š.K., Zagreb,1980.
- Ricardo, D.: Načela političke ekonomije, CKD, Zagreb,1983.
- Robinson, J.: Ekonomska filozofija, SSOS, Beograd,1981.
- Robinson, J. i Eatvell, J.: Uvod u suvremenu ekonomiku, CKD, Zagreb,1981.
- Santini, G.: Oporezivanje dobiti i kamatna stopa, u: Oporezivanje dobiti poduzeća, IJF, Zagreb,1990.
- Santini, G.: Izgradnja novog poreznog sustava, u: Aktualni problemi privrednih kretanja i ekonomske politike Jugoslavije, EIZ-Informator, Zagreb,1990.
- Santini, G.: Determinante privrednog sistema i njegovih promjena, u: Aktualni problemi privrednih kretanja i ekonomske politike Hrvatske, Svezak 2., EIZ, Zagreb,1991.
- Santini, G.: Ekonomska politika za 1994. godinu, RIFIN, Zagreb,1994.
- Santini, G.: Ekonomska politika za 1995. godinu, RIFIN, Zagreb,1995.
- Santini, G.: "Problemi reforme privrednog sistema SFRJ", Globus, Zagreb,1989.
- Santini, G.: "Jedan pogled na socijalnu politiku u predstojećoj reformi", Savjetovanje o VAT-u, Zagreb, 26-28.10.1988.
- Santini, G.: Bespućima ekonomske politike, Binoza-press, zagreb, 2000.
- Santini, G. i Rohatinski, Ž.: Prilog razmatranju politike ekonomske stabilizacije u Hrvatskoj, RIFIN, Zagreb, srpanj 1992.
- Santini, I.: Mikroekonomika, HIBIS, Zagreb,1995.

Thurow, L.C.: Opasni tokovi razvoja ekonomske teorije, CKD, Zagreb, 1987.

Thurow, L.C.: Glavom o glavu, Mladost, Zagreb, 1993.

Thurow, L.C.: The Future of Capitalism, William Morrow and Company, N.Y., 1996.